

VITILIGO SABABLARI VA ASOSIY KO'RINISHLARI

Rasulovala Oygul Nurmaxammad qizi

*Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi
Teri tanosil kasalliklari fani o'qituvchisi.*

Vitiligo (lotincha: *vitiligo* — teri usti kasalligi) — terining ayrim qismlarida normal pigmentning yo'qolishi. Xalq orasida **pes** nomi bilan ataladigan vitiligo kasalligining kelib chiqish sabablari rivojlangan tibbiyotga hanuzgacha to'liq ma'lum emas. Aynan shu tufayli uni davolash ham qiyin sanaladi. Bu kasallik yosh, jins va irq tanlamaydi. Dunyo aholisining 1-4 foizi vitiligodan aziyat chekadi. Lekin so'nggi vaqtlarda yoshlar orasida kasallanganlar soni ko'paygani kuzatilgan. Odamlarda hanuzgacha bu xastalikka ibtidoiy qarash saqlanib qolganini inkor etib bo'lmaydi. Ko'pchilik bu haqda etarli ma'lumotga ega bo'lmagani bois, uni „yuqumli“ yoki „avloddan-avlodga o'tadi“, deb o'ylaydi. Bemorlarni kasallikning o'zidan ko'ra atrofdagilarning shunga o'xshash fikr va qarashlari ko'proq qiynaydi. Vitiligo infeksiyon yoki allergik kasallik emas, atrofdagi odamlarga umuman yuqmaydi. „Nasl surish“ esa zamonaviy tibbiyotning ochiq masalalaridan biri. Aksariyat shifokorlar to'g'ridan-to'g'ri nasldan o'tishini inkor etishadi. Ko'p hollarda vitiligo bilan og'riganlar „o'z tengim“ deya xuddi shunday bemorlar bilan turmush qurishadi. Bu ularning eng katta xatosi. Ota va ona birdek vitiligo bilan kasallangan bo'lsa, ularning farzandida genetik moyillik hosil bo'lishi mumkin. Lekin oq dog'larning o'zi otadan farzandga o'tmaydi. Sabablari: Surunkali asabiylik; Vitamin va mikroelementlar etishmasligi; ichki a'zolar tizimidagi kasalliklar (jigar — Gepatit A va V turlari, o't qopi, oshqozon osti bezi, oshqozon-ichak kasalliklari); ichki a'zolar tizimi faoliyatining buzilishi; endokrin tizim kasalliklari (masalan, qalqonsimon bez faoliyatining susayishi); gormonal fonning o'zgarishi (balog'at yoshi, homiladorlik, tug'ruq jarayoni, klimaks); organizmda parazitlar mavjud bo'lganda (lyambliya, oskarida, ostritsa, pakana lentasimon gijja va boshqalar); immunitet zaifligi; ekologik omillar; ovqatlanish tartibiga rioya qilmaslik. Bu sabablarning barchasi kompleks holda bo'lgandagina vitiligo kasalligi bo'lishi mumkin. Dermatologlar oq dog'larni bemor boshidan o'tkazgan bir qancha kasalliklarning asorati, kosmetik nuqson deb

baholashadi. Chunki inson terisi ichki a'zolar faoliyatining ko'zgusi. Kasallikning kechishi va belgilari: Tananing turli joylari depigmentatsiya, ya'ni teriga tabiiy rang beruvchi melanin pigmenti kamayishi yoki yo'qolishi natijasida oq dog'lar paydo bo'ladi. Bu dog'lar kattalashish va bir-biriga qo'shib ketishga moyil. Bunda dog' joylashgan teri sezish xususiyatini yo'qotmaydi. Shikastlangan teridagi sochlar ham oqaradi. Dog'larning quyosh va sun'iy ultrabinafsha nurlariga sezgirligi yuqori bo'lib, tez kuyadi. Bu kasallik boshlanishini odam ko'pincha sezmaydi. Odatda dog'lar paydo bo'lishidan oldin teri biroz qichishishi va kepaklanishi ham mumkin. Bu kasallikda bemorga asabiylashish mumkin emas. Asablar va bosh miyaning zo'riqishi ularning birinchi raqamli dushmanlari. Bemor tashqi ko'rinishidagi o'zgarishlarni qabul qilishga qiynaladi. Ruhiy tushkunlik ustun kelganidan, shifokorga murojaat qilishdan ham bosh tortganlar oz emas. Kasallik bilan kurashish istagida bo'lganlar avvalo o'zlarini qo'lga olishlari kerak. Mutaxassislar fikricha, bemorning xohishi, sog'ayish va shifokorga ishonchi davolash samarasini oshirar ekan. Vitiligo davosi yo'q kasalliklar ro'yxatidan o'chganiga ancha bo'ldi. Uni davolash mumkin, bugungi kunda buning bir qancha turlari bor va ular yaxshi samara berayotgani bilan ahamiyatli. Avvalo dog'larning qachon paydo bo'lgani va qay darajada tarqalganiga e'tibor beriladi. Dog'larni qanchalik erta davolashga kirishilsa, ulardan shuncha tez forig' bo'lish imkoniyati bor. Har bir bemorning holatiga individual yondashiladi. Vitiligoni bitta dog'ning o'ziga qarab davolab bo'lmaydi. Davolashni boshlashdan oldin xastalikning kelib chiqish sababini o'rganish, bemorning umumiy ahvoli va boshdan kechirgan kasalliklari haqida bilish lozim. Asab tizimi, oshqozon-ichak, jigar va boshqa ichki a'zolar tekshiriladi. Parazit organizmlar mavjudligini aniqlash uchun tahlil topshiriladi. Shuningdek, qalqonsimon bez faoliyatini ham tekshirish kerak. Patologik holatlar aniqlansa, barchasi davolanadi. Vitaminoterapiya (V guruh vitaminlari, RR, mis, rux, temir va askorbin moddalari) o'tkaziladi hamda immunitet yaxshilanadi. So'ng dog'ni mahalliy davolash choralariga o'tiladi. maxsus surtma dori va ultrabinafsha nurlari yordamida terini tabiiy rangiga qaytariladi. Mezoterapiya — kerakli dorilar bilan dog' va uni atrofidagi terining yuqori qavatiga mikroukol qilinadi. Lazeroterapiya — teri surtma dori va lazer nuri yordamida o'z rangiga qaytariladi.

Teri ko'chirib o'tkazish — mini jarrohlik amaliyoti hisoblanadi. Bemor sog'lom terisining bir qavat epidermisi dog' ustiga ko'chirib o'tkaziladi. Bunda terilarning o'zaro mosligiga ahamiyat beriladi. Masalan, son qismidagi dog' ustiga sondagi sog' teri ko'chiriladi. Amaliyot mahalliy anesteziyada o'tkaziladi. Bu davolash usullari teri-tanosil dispanserlari va ixtisoslashgan dermatologik markazlarda amalga oshiriladi. Muolaja turini shifokor belgilaydi. Davolanish muddatini oldindan aytib bo'lmaydi, bu bemorning holatiga bog'liq. Sabr bilan muolajalar o'z vaqtida qilinsa, natija yaxshi bo'ladi. Bir kurs davolanganidan so'ng bemor dam oladi. Va yana qaytadan davolanadi. Dog'lar butunlay ketganda davolash to'xtatiladi. Shifokor ko'rsatmasiga

to'liq rioya qilinganda dog'lar paydo bo'lish ehtimoli kamayadi. Vitiligo kasalligini davolash qimmat muolajalardan sanaladi.

Vitiligo - bu epidermis rangining o'zgarishi bilan tavsiflangan patologiya. Terida engil dog'lar paydo bo'ladi (odatda tartibsiz, o'zboshimchalik shaklida), ular abadiy qoladi va ranglarini tiklamaydi. Teri qanchalik qorong'i bo'lsa, ta'sir shunchalik sezilarli bo'ladi.

Vitiligo

har qanday joyda - qo'llar, oyoqlar, magistral, yuz, bosh terisi va hatto og'izda joylashgan. Bundan tashqari, lokalizatsiyani taxmin qilish mumkin emas - terining rangi mantiqsiz yo'qoladi.

Vitiligoning xususiyatlari

Ushbu kasallik: yuqumli emas - har qanday aloqa bilan unga yuqtirish mumkin emas; hayot uchun hech qanday xavf tug'dirmaydi - barcha muammolar estetik xususiyatgaega;

Siz, albatta, bunday xususiyatga ega odamlardan qo'rqmasligingiz kerak va agar u sizda o'zini namoyon qilsa, unda sizning hayotingiz va sog'lig'ingizga hech narsa xavf solmaydi. To'g'ri, siz hali ham shifokorni ko'rishingiz va tananing asosiy ko'rsatkichlarini tekshirishingiz kerak.

Sabablari va asosiy ko'rinishlari

Ayni paytda tibbiyot vitiligo sabablarini 100% bilmaydi. Ammo bu jarayon qanday amalga oshirilishini tushunish bor. Terimizning rangi uchun maxsus melanotsit hujayralari va ulardagi melanin miqdori javobgardir. Ushbu hujayralar o'lishni boshlaganda, terining joylari to'ldiriladi.

Ushbu jarayonni keltirib chiqaradigan omillar hali ham savol ostida. Ammo shifokorlar bunga quyidagi omillar yordam berishini taklif qilishadi:

otoimmun muammolar. Melanin ma'lum sabablarga ko'ra o'z tanasining himoya hujayralari tomonidan yo'q qilinadi deb taxmin qilinadi; genetik omil. Ko'pincha vitiligo sindromi ushbu patologiyadan aziyat chekkan odamlarning bolalari va nabiralarida kuzatiladi; tanadagi har qanday muvaffaqiyatsizlikka olib kelishi mumkin bo'lgan jiddiy stress; jiddiy kimyoviy moddalar bilan aloqa qilish yoki quyosh yonishi kabi qattiq teriga ta'sir qilish.

Ko'pincha namoyon bo'lish sababini aniqlash mumkin emas, ammo shifokorlar tanadagi boshqa muammolar bo'lmasligi uchun hech bo'lmaganda ba'zi omillarni istisno qilishga harakat qilishadi.

Vitiligo davolash mumkinmi?

Shifokor davolanish jarayonida aniq prognozlarni berishi mumkin, qachon tanlangan sxema qanday ishlashi aniqlanadi. Ammo esda tutingki, mavjud dog'lar butunlay yo'q bo'lib ketmaydi va qayt qilish har doim ham mumkin.

Adabiyotlar

1. L. Yu. Yusupova, H. S. Burixodjayeveva "Kattalarda hamshiralik parvarishi" III qism, Toshkent "Fan va texnologiya" nashriyoti-2014 yil
2. E. H. Eshboyev, Ya. M. Fayziyev. «Teri va tanosil kasalliklari» Toshkent, 2007 yil.
3. M. R. Tilavov, S. T. Tursunov. «Teri va tanosil kasalliklari» Toshkent, 2004 yil.

Internet saytlari:

- www.med.uz,
- www.medicum.ru
- www.medtext.ru
- www.ziyonet.uz;